

د نفرت او تبعيض د راپارولو پروړاندي وړانديزونه: د لنډيز سند

منځپانگې

شپږ وړاندیزونه.....	3
ايا د راپارولو وينا څه شى دى؟.....	4
د راپارولو ويناوې د زيان لامل كيږي.....	4
اوسنى قانون.....	5
د اظهار آزادي خوندي ده خو د معقول حدود پورې تابع ده.....	5
د قانون سره ستونزې پيژندل شوي.....	5
د وايټنگي ملاحظي تړون.....	6
د وړاندیزونو په اړه د نظر لپاره پوښتنې.....	6
ايا تاسو څه كولى شئ كه چيرې تاسو د نفرت لرونكي ويناوې يا چلند تجربه كوئ.....	7
نور معلومات.....	7

Te Tāhū o Te Ture - د عدلیې وزارت (وزارت) د شپږ وړاندیزونو په اړه ستاسو د نظر غوښتونکی دی ترڅو د نفرت او تبعیض د راپارولو په تړاو قانون کې بدلون راولي.

د بشري حقونو قانون 1993 د هغه ویناوې څخه منع کوي چې توکمیز بې اتفاقي (هڅوی) راپاروي. دا د یو کس پر وړاندې د هغوی د هویت د یوه ځانګړتیا له امله د تبعیض څخه هم منع کوي.

د وزارت لخوا د بیاکتنې او په 15 مارچ 2019 باندې په کریسټ چرچ جومات کې د تروریستي برید په اړه د تحقیقاتو شاهي کمیسیون د وړاندیزونو وروسته، دولت د دې محافظتونو د تقويې او روښانه کولو لپاره د بدلونونو وړاندیز کوي.

دولت د تبعیض په مقرراتو کې د دوه پراخه قانون تعدیلاتو وړاندیز هم کوي.

اوتیرو نیوزیلینډ یو متنوع هیواد دی. دولت غواړي ټولنیز پیوستون پیاوړي کړي او اوتیرو نیوزیلینډ د هر چا لپاره خوندي جوړ کړي. د هغه ویناوې پر وړاندې د محافظتونو ښه کول چې نفرت راپاروي، او د تبعیض پر وړاندې ملاتړ به د دې ملاتړ وکړي.

د وینا آزادي په اوتیرو نیوزیلینډ کې یو مهم ارزښت دی. دا د تبعیض څخه د آزادی تر څنګ، د نیوزیلینډ د حقونو د قانون 1990 لایحې برخه ده. د وړاندیز شوي قانون بدلونونو موخه د دې حقونو ښه ساتنه ده، پشمول دا ډاډمن کول دی چې هغه خلک څوک چې د نفرت ویناوې تجربه کوي کولی شي په آزاده توګه خپل ځان څرګند کړي. د حقونو قانون لایحې د نورو د حقونو او ګټو پر وړاندې متوازن حقونو په اړه د توجیې وړ حدونو لپاره اجازه ورکوي.

دولت په اصولو کې د شپږو وړاندیزونو سره موافقه کړې. دا پدې معنی ده چې دولت فکر کوي چې بدلونونه یو ښه نظر دی خو غواړي پوه شي چې دوی ایا او څنګه، قانون بدل کړي په اړه وروستی پریکړې کولو دمخه د ټولني تمې پوره کوي که نه. دا وړاندیزونه ممکن د ترلاسه شوي نظرونو پر اساس بدل شي.

وړاندیزونه لاندې لیست شوي. په لنډیز کې، دوی هدف لري چې:

- د هغه خلکو ډلې زیاتې کړي چې د راپارولو مقرراتو لخوا خوندي کیږي
- روښانه کړي چې د کوم چلند قانون اجازه نه ورکوي او د قانون ماتولو پایلو ته زیاتوالی ورکوي
- د پراخه تبعیض پر وړاندې د ډلو محافظت ته وده ورکړي.

تاسو کولی شئ د موجوده قانون په اړه نور تفصیلي پس منظر، د بدلون لپاره وړاندیزونه او د بشپړ بحث سند کې د دوی لپاره دلیلونه ومومئ: د نفرت او تبعیض د راپارولو پر وړاندې وړاندیزونه پدې شتون لري- www.justice.govt.nz/proposals-against-incitement-of-hatred-and-discrimination.

مور له تاسو څخه اوریدل غواړو

دولت ستاسو نظر (سپارنه) غواړي ترڅو دې پریکړه کې مرسته وکړي چې ایا وړاندیز شوي بدلونونه رامینځته کړي، یا د دوی ځینې برخې بدل کړي، یا د عمل کولو مختلف کورسونه ونیسئ.

سپارني د 25 جون څخه تر 6 اګست 2021 پورې خلاصې دي. تاسو کولی شئ خپله سپارنه د ښاروالي سپیس ویب پاڼې له لارې واستوئ <https://consultations.justice.govt.nz>، د بریښنالیک له لارې په humanrights@justice.govt.nz، یا د پوستي لخوا په Human Rights, Ministry of Justice, SX10088, Wellington.

د سپارني پروسي په اړه د نورو معلوماتو لپاره، د رازداري او شخصي معلوماتو په شمول، لطفاً زموږ په ویب پاڼې د بحث سند وګورئ: www.justice.govt.nz/proposals-against-incitement-of-hatred-and-discrimination

لطفاً د رازداري او شخصي معلوماتو په اړه د نورو معلوماتو لپاره د بحث سند 6مه پاڼه وګورئ. تاسو باید د خپل نظر وړاندې کولو دمخه دا ولولئ.

شپږ وړاندیزونه

<p>د اوسني راپاروني مقررات یوازې هغه وینا باندې پلي کیږي چې یوه بله د رنگ، نسل، یا توکمیز یا قومي اصلونو له امله په نښه کوي. نورې ډلې هم د نفرت وړ ویناوې لخوا په نښه کیږي، پشمول د مذهب، جنس، جنسیت او معلولیت پر بنسټ ډلې. که چېرې د ځانګړتیاو د پراخه لړۍ له امله د خلکو د ډلې پر وړاندې نفرت راپاریدلی وي نو دا وړاندیز به هم قانون لاکو کولو ته بدل کړي. د بشری حقونو قانون 21 برخه کې پدې کې یو څه، یا ټول، د تبعیض نور منع شوي اساسونه شامل کیدی شي (دا برخه د بحث اسناد په ضمیمه یو کې ترتیب شوي ده). مور د دې په اړه د نظرونو په لټه کې یو چې پدې بدلون کې باید کومې ډلې خوندي شي. نور معلومات د بحث په سند کې په 17مه پاڼه کې شتون لري.</p>	<p>لومړې وړاندیز: د بشری حقونو په 1993 قانون کې د راپارولو مقرراتو کې ژبه بدله کړئ ترڅو دوی ډیرې ډلې خوندي کړي کوم چې د نفرت لرونکي وینا لخوا په هدف شوي.</p>
<p>دا به پدې معنا وي چې یو کس څوک چې په ارادي ډول د یو خوندي ډلې پر وړاندې نفرت راپاروي، هڅوي، برقرار ساتي یا عادي ګرځوي، نو قانون به مات کړي که چېرې دوی دا کار د ګواښلو، ناوړه ښکېلي یا سپکاوي، په شمول د تاوتریخوالي راپارولو له لارې وکړي. دا به پرته لدې لاکو کیږي چې دوی څنګه ګواښ یا سپکاوي راپورته کړي، پشمول په لفظي ډول، لیکلي یا آنلاین. کومې ډلې باید خوندي شي په اړه د نور معلوماتو لپاره، لومړي وړاندیز وګورئ. نور معلومات د بحث په سند کې په 18مه پاڼه باندې شتون لري.</p>	<p>دوهم وړاندیز: د بشری حقونو په 1993 قانون کې موجوده جزایي مقررات د 1961 جرمنو قانون کې د یو نوي جزایي سرغړونې سره بدل کړئ کوم چې روښانه او ډیر اغېزناک دی.</p>
<p>اوسنی مجازات تر دریو میاشتو پورې قید یا تر \$7,000 ډالرو جرمی پورې دی. وړاندیز دا دی چې مجازات تر درې کلونو پورې قید یا تر \$50,000 ډالرو جرمی پورې لوړ شي. نور معلومات د بحث په سند کې په 19مه پاڼه باندې شتون لري.</p>	<p>دریم وړاندیز: د جزایي سرغړونې لپاره مجازات زیات کړئ ترڅو د دې جدیت په ښه توګه منعکس کړي.</p>

<p>دا به په مدني مقرراتو (61 برخه) کې د موجوده کلمې سره په څنګ کې د 'نفرت' راپارولو، هڅولو يا نورمال کولو 'اضافه وکړي. مور پدې مقرراتو کې د ښه والي روستلو لپاره د نورو لارو په اړه نظرونو ته هم هرکلی کوو. نور معلومات د بحث په سند کې په 21 مه پاڼه باندې شتون لري.</p>	<p>څلورم وړانديز: د مدني راپارولو مقرراتو ژبه په جزايي مقرراتو کې کيدونکې بدلونونو سره لگيدو لپاره بدله کړئ.</p>
<p>قانون به داسې بدلون ومومي چې يو کس د هغه ډلو پر وړاندې د تبعيض لپاره د خلکو د راپارولو يا هڅولو څخه منع کړي شوی و چې د نفراتو د راپارولو سره پوښل کيږي (لومړی وړانديز وګورئ). دا به د بشري حقونو کميسيون ته د داسې چال چلند په اړه شکايتونو ته اجازه ورکړي. نور معلومات د بحث په سند کې په 22 مه پاڼه باندې شتون لري.</p>	<p>پنځم وړانديز: مدني مقررات بدل کړئ چې دا د قانون پر وړاندې د تبعيض راپارونې سبب جوړيږي.</p>
<p>دا اوس مهال، د خلکو پر وړاندې د دوی د جنس له امله تبعيض کولو د قانون خلاف دي. دولت دا په پام کې نيسي چې پدې کې د جنس د هويت يا څرګندونې، جنسي ځانګړتياو يا د متناسب جنس وضعيت پر بنسټ تبعيض شامل دي. دا وړانديز پدې اړه د قانون روښانه کولو وړانديز کوي. نور معلومات د بحث په سند کې په 23 مه پاڼه باندې شتون لري.</p>	<p>شپږم وړانديز: د بشري حقونو په قانون کې د تبعيض اساساتو ته اضافه وکړئ ترڅو دا روښانه کړي چې ترانس، جنس متنوع، او د متناسب جنس خلک له تبعيض څخه خوندي دي.</p>

ايا د راپارولو وينا څه شی دی؟

د 'نفرت وينا' يوه پراخه اصطلاح ده چې د آوټيروا نيوزلینډ قانون کې نه کارول کيږي. دا عموماً د هغه وينا په څير معرفي کيږي چې د يو ځانګړتيا پراساس په يو فرد يا ډلې باندې بريد کوي، د بيلګې په توګه نسل، مذهب يا جنسيت.

شپږ وړانديزونو په ځانګړي توګه هغه ويناو پورې اړه لري چې د يوې ډلې پر وړاندې نفرات راپاروي. هغه وينا چې "نفرت راپاروي" سپکوونکي يا ګواښوونکي وينا ده چې د خلکو د يوې مشترکه (د دې پرځای چې يو کس ته لارښود کيږي) ځانګړتيا پر بنسټ د يوې ډلې پر وړاندې دښمني هڅوي. له همدې امله مور د 'راپارولو ويناوې'، 'د نفرات راپارولو' او 'د راپارولو مقرراتو' په اړه خبرې کوو.

دا وړانديزونو د نفرات جرم نورو ډولونو ته نه ګوري. د اړوندو کارونو په اړه نور معلومات چې د دې وړانديزونو لخوا ندي پوښل شوي د بحث سند په 25 پاڼه کې موندل کيدی شي.

د راپارولو ويناوې د زيان لامل کيږي

هغه وينا چې نفرات راپاروي د پام وړ زيان لامل کيږي. دا په ټولنو باندې منفي اغيزي لري چې په نښه شوي او د تاوتریخوالي لامل کيدی شي. د نفرات راپارونه د ناوړه احساساتو رامنځته کولو لخوا زموږ ټولني ته زيان رسوي و د ټولنيز يوځايوالي مخه نيسي. دا په آوټيروا نيوزلینډ کې زموږ د ټولو ټولنو تر مينځ بې اعتمادي او ویش خپرولی شي.

د نفرات د راپارولو پر وړاندې د محافظتونو ښه کول به خوندي ټولنو ته وده ورکړي او زموږ د ټولني نظر به قوي کړي چې دا ډول چلند زيانمنونکی دی.

د بشري حقونو د نړيواله تړونونو له مخې د نفرات راپارول هم منع دي، نو د قانون بدلون به زموږ سره زموږ د بشري حقونو نړيواله مسؤليتونه پوره کولو کې مرسته وکړي.

اوسنی قانون

د بشري حقونو قانون 1993 جزایي مقررات او مدني مقررات لري. د مدني قانون سیستم د افرادو، سازمانونو او په ځینو مواردو کې ځایي یا مرکزي دولت تر مینځ د خصوصي شخړې پوښي. د جزایي قانون سیستم هدف هغه خلکو ته د سزا ورکولو په واسطه د جدي او زیان رسونکي چلند پیژندل او منع کول دي څوک چې قانون ماتوي.

د مدني مقرراتو (61 برخې) له مخې، دا د قانون خلاف کار دی چې لیکل شوي ماده وکاروي، وچاپوي، خپره کړی یا توزیع کړي یا داسې کلمې وکاروي چې دواړه وي:

1. گواښول، بنکنځلي یا سپکاوی کول، او
2. کومې ډلې ته د دوی د رنگ، نسل، یا قوم یا ملي اصل پر بنسټ د دښمنۍ راپارولو یا په سپکه سترګه کتلو احتمال لري.

یو کس ممکن د بشري حقونو کمیسیون ته شکایت وکړي کله چې دوی فکر کوي چې یو چا ناحقه کار کړی دی.

د جزایي مقرراتو (131 برخه) دا وايي چې د لیکلي موادو چاپول، خپورول یا توزیع کول یا داسې کلمو کارول چې ټول لاندې ذکر شوي دي لخوا نژادي بې اتفاقي راپارول جزایي سرغړونه ده:

1. گواښول، ناوړه بنکنځلي یا سپکاوی کول
2. هري ډلې ته د رنگ، نسل، یا نژاد یا ملي اصل پر اساس د دښمنۍ او یا پروراندې بې بدنيې راپارول، یا په سپکه سترګه کتلو یا ریشخندې وهلو احتمال لري، او
3. د داسې ډول دښمني، بدنيې، سپکاوي یا ریشخندو هیجانې کولو اراده لري.

دا سرغړونه تر دریو میاشتو پوري قيد یا د \$7,000 ډالرو پوري د جرمې وړ ده.

د اظهار آزادي خوندي ده خو د معقول حدود پوري تابع ده

د اظهار آزادي زموږ د ټولني یو مهم اساس دی، خو دا پدې معنا ندې چې خلک د هغه څه ویلو حق لري چې دوی یې ویل غواړي. د حقونو قانون په لایحې کې د ټولو حقونو او آزادیو په څیر، د اظهار د آزادي حق د قانون لخوا پداسې ډول محدود کیدی شي چې په آزاده او دموکراتیکه ټولنه کې توجیه کیدی شي.

د اوسنی راپارولو مقررات د اظهار د آزادی په اړه د توجیې وړ محدودیتونو لپاره چمتو کوي. دوی یو متوازن چلند رامینځته کوي چې د مجازاتو د شدت پر وړاندې د نفرت لرونکي وینا جدیت په پام کې نیسي. د راپارولو مقررات هغه بیان هدف ګرځوي د کوم چې به نور خلک پدې باور وي چې د مختلفو قومونو څخه جوړه یوه ټولنه په مؤثره توګه فعالیت نشي کولی. دا ډول وینا د خلکو د یو بل پر وړاندې د اړولو هڅه کوي او د ټولنو تر مینځ بیلتون رامینځته کوي.

قانون د دغې کره وړه راپارونه غیرقانوني کوي ځکه چې دا د بشري حقونو او آوټیرو نیوزلینډ دیموکراتیکو ارزښتونو سره مطابقت نه لري. دا کره وړه د نظر پر اساس دي، لکه داسې قومیت، مذهب یا جنسیت، د خلکو ځینې ډلې د نورو په پرتله لږ ارزښت لري. دلته یوه عقیده کیدی شي چې دا ډلې باید ورته حقونه ونه لري، او/یا په مختلف ډول یې چلند وشي او د پراخي ټولني څخه واپستلي شي.

دا په یاد لرل مهمه ده چې دغه وړاندیزونه د جرمې کولو وینا لپاره درشل نه ټیټوي یا په مهمو مسلو د عامه بحثونو مخه ونیسي.

د قانون بدلون لپاره د دغه وړاندیزونو هدف دا ډاډمن کول دي چې د هر چا حقونه خوندي دي، او هر کس پرته له ویرې د خپل ځان اظهار کولی شي.

د قانون سره ستونزې پیژندل شوي

وزارت په 2019 کې د قانون بیاکننه ترسره کړه او ځینې مسلي یې په گوته کړې. په 15 مارچ 2019 کې په کریسټ چرچ جومات د تروریستي برید په اړه د تحقیقاتو شاهي کمیسیون هم مسلي په گوته کړې او د بدلون لپاره یې وړاندیزونه وکړو.

درې مهم ټکي په گوته شوي:

1. د جزايي مقرراتو او مدني مقرراتو دواړه کلمې غیر واضح دي. شاهي کمیسیون د جزايي مقرراتو لپاره د کلمې له سره د لیکلو وړاندیز وکړ.
2. ډیرې ډلې د ویناو لخوا اغیزمنې کیري چې د اوسني محافظت شوي په پرتله نفرت راپاروي. مقررات یوازې نسل، قومیت، توکم او رنگ پوښي. دا د بشري حقونو قانون 21 برخه کې د دیارلسو 'تبعیض ممنوع اساساتو' څخه یوازې څلور دي.
3. د جزايي جرم لپاره جریمه په قصدي ډول د نفرت راپارولو د جدیت په پرتله نسبتاً ټیټه ده.

مور د اوسني قانون سره د دې مسلو په نښه کولو لپاره د شپږ وړاندیزونو په اړه ستاسو د نظر غوښتونکي یو.

د وایتنگي ملاحظي تړون

تی ټریټي او وایتنگي - د وایتنگي تړون د بشري حقونو په قانون کې او د اصولو وړاندیزونو کې د تبعیض پر وړاندې د راپارولو مقرراتو او محافظتونو پورې اړوند دی. موري کولی شي د نفرت ویناوې تجربه کړي او دا مهال د 'نسل' یا 'توکمي اصل' اساساتو لاندې د راپارولو مقرراتو لخوا پوښل شوي. دغه وړاندیزونه د موري په کېون، د هغه ویناوې څخه د ډلو د غوره ساتنې هڅه کوي چې نفرت راپاروي. محافظتونه به نور پیاوړي شي چې موري به د تبعیض کوم بل ممنوع اساس لخوا وپوښلي شي، د بیلگې په توګه د ټکاټیپوۍ په تړاو (موري څوک چې د متنوع جنډرونو او جنسیتونو سره هويت څرګندوي).

د وړاندیزونو په اړه د نظر لپاره پوښتنې

د بحث سند د ټولو وړاندیزونو په اړه عمومي پوښتنې او همدارنګه هر وړاندیز لپاره ځانګړي پوښتنې لري. دغه پوښتنې لاندې لیست شوي.

درې پوښتنې چې تاسو یې د ټولو وړاندیزونو په اړه خپل د سپارلو لپاره د اشارې په توګه کارولی شئ دا دي:

- ایا تاسو د وړاندیزونو څخه رامینځته کېدونکي کوم خطر یا بې هدفه پایلې ګورئ او که چېرې داسې وي، نو دوی څه دي؟
- ایا دلته کومې لارې شتون لري چې دغه وړاندیزونه نور ښه کېدی شي؟
- ایا دا وړاندیزونه د ذکر شوي په پرتله د وایتنگي مسلو نور کوم تړون وړاندې کوي؟

د لومړۍ وړاندیز په اړه پوښتنې:

- ایا تاسو پدې موافق یاست چې پدې توګه د راپارولو مقررات پراخول به د دې ډلو غوره ساتنه وکړي؟
 - ایا ولی یا ولی نه؟
- ستاسو په نظر، ایا کومې ډلې باید د دې بدلون لخوا خوندي شي؟
- ایا تاسو فکر کوئ چې دلته داسې ډلې شتون لري چې د نفرت ویناوې تجربه کوي چې د دې بدلون لخوا به خوندي نشي؟

د دوهم وړاندیز په اړه پوښتنې:

- ایا تاسو موافق یاست چې پدې توګه د جزايي مقرراتو د کلمو بدلول به دا د پوهیدلو لپاره روښانه او اسانه کړي؟
 - ایا ولی یا ولی نه؟
- ایا تاسو فکر کوئ چې دا وړاندیز به د چال چلند ډولونه ونیسي چې د نوي جرم لاندې باید ناحقه وي؟

د دریم وړاندیز په اړه پوښتنې:

- ایا تاسو فکر کوئ چې دا سزا په مناسبه توګه د جرم جدیت منعکس کوي؟
 - ایا ولی یا ولی نه؟
- که چېرې تاسو موافق نه یاست، ایا کوم جرمونه باید د یو مناسب پرتلې په توګه وکارول شي؟

د څلورم وړاندیز په اړه پوښتنې:

- ایا تاسو په 61 برخه (مدني مقررات) کې د دې ژبې بدلولو ملاتړ کوئ؟
 - ایا ولې یا ولې نه؟
- ایا تاسو فکر کوئ چې د مدني مقرراتو اوسني کلمې نورې کومې برخې باید بدلې شي؟

د پنځم وړاندیز په اړه پوښتنې:

- ایا تاسو په 61 برخه کې د تبعیض د راپارولو ممانعت په شمول ملاتړ کوئ؟
 - ایا ولې یا ولې نه؟

د شپږم وړاندیز په اړه پوښتنې:

- ایا تاسو غور کوئ چې دا اصطلاحات مناسب دي؟
- ایا تاسو فکر کوئ چې دا وړاندیز په کافي اندازه هغه ډلې پوښي چې باید د بشري حقونو د قانون له مخې له تبعیض څخه خوندي وساتل شي؟
- ایا تاسو غور کوئ چې دا وړاندیز په کلتوري توګه مشخص جنس هویتونه په سمه توګه خوندي کوي، په شمول د ټاکاټپوي (takatāpui)؟

ایا تاسو څه کولی شئ که چیرې تاسو د نفرت لرونکي ویناوې یا چلند تجربه کوئ

که چیرې تاسو احساس وکړئ چې ستاسو خونديتوب په خطر کې دی، نو لطفاً له پولیسو سره اړیکه ونیسئ. که چیرې دا یو اضطراري حالت وي، نو 111 ته زنگ ووهئ. که چیرې تاسو همدا مهال په خطر کې نه یاست، نو 105 ته زنگ ووهئ.

د دې په اړه د معلوماتو لپاره چې د بشري حقونو کمیسیون څنګه مرسته کولی شي، نو دا وګورئ
<https://www.hrc.co.nz/enquiries-and-complaints/how-make-complaint/>

د نژادي ځورونې په اړه معلوماتو لپاره - <https://www.hrc.co.nz/enquiries-and-complaints/faqs/racially-offensive-comments/>.

د آنلاین راپېښیدونکي ناوړه ګټې اخیستنې لپاره: <https://www.netsafe.org.nz/>

که چیرې تاسو له یو چا سره د هغه څه په اړه غږیدل غواړئ چې تاسو څنګه احساس کوئ، نو لطفاً زنگ ووهئ یا 1737 ته پیغام واستوئ.

نور معلومات

تاسو کولی شئ د بشپړ بحث سند دلته ولولئ:

www.justice.govt.nz/proposals-against-incitement-of-hatred-and-discrimination

نور معلومات په تی تیه او تی تیور کې هم شتون لري – د عدلیې وزارت ویب پاڼه دلته ده:

www.justice.govt.nz/proposals-against-incitement-of-hatred-and-discrimination

